

EKONOMİ & HUKUK BULUŞMALARI – ANTALYA

9 Aralık 2022

Av. Mehmet Gün

Daha İyi Yargı Derneği Başkanı

“Hukuk herkese karşı üstün olmalı”

“Yargıçlar devletine dönüşmeden yargı bağımsızlığı sağlanmalı”

“Ekonomistler Türkiye'nin aslında zengin bir ülke olduğunu ama kaynaklarını iyi değerlendiremediğini, elde olanı israf ettiğini, çözümün ise yapısal reformlardan geçtiğini anlatıyorlar. Yine ekonomistler söz birliği etmişçesine, yapısal reformların en başında 'hukukun üstünlüğü' ile 'bağımsız yargı'nın geldiğini söylemekte. Sadece hukukun üstünlüğü ve bağımsız yargı, 'yargıçlar devleti'ne yol açabilir. Bu da vesayeti doğurur. Yolun sonu ise 'bağımlı yargı' olur. Yargıçlar devleti tehlikesinden korunmak için, vesayet tuzağına düşmeden, yargı bağımsızlığını sağlamak zorunludur. Bu konuda iki temel tedbir alınabilir: Yargı idaresinin hiçbir kişi kurum veya koalisyonun etki edemeyeceği şekilde bağımsız oluşumunu sağlamak, onunla birlikte yargı idaresinde alınan her türlü kararın herkes tarafından yargısal denetime götürülmesinin yolunu açmak. Daha İyi Yargı Derneği bunun için iki temel çözüm önerisi geliştirdi: Adalet Yüksek Kurumu ve Daimi Hukuk Şurası, Adalet Yüksek Mahkemesi. Adalet Yüksek Kurumu, kaliteli yargı hizmetleri üretimine odaklı, yargının tüm paydaşlarının adil olarak temsil edildiği, tam şeffaf ve hesapverir, tam bağımsız düzenleyici bir kurum olarak tasarlandı. Daimi Hukuk Şurası tüm paydaşlar ile yargı hizmet kurumlarının temsilcilerinden oluşacak, her sene toplanacak, halkın ihtiyaç, şikayet ve önerilerini anlayacak, tavsiyelerde bulunacak. Adalet Yüksek Mahkemesi'nde de isteyen herkes, hiçbir masrafa katlanmadan ve risk üstlenmeden, yargının idaresi ile ilgili her türlü işlem hakkında dava açabilecek.

Türkiye'de kamu görevlilerine ve siyasilere karşı hukuk üstün değil

“Hukuk devleti, hukukun üstünlüğü için herkesin, en başta yargı mensupları ve diğer kamu görevlilerinin kanun önünde eşit ve herkes gibi hesapverir olması ile gerçekleşir. Hukuk devleti ve kanun önünde eşitlik için, hukukun herkese karşı üstün olması gerekir. Ancak Türkiye'de kamu görevlilerine ve siyasilere karşı hukuk üstün değil. Tam tersi, 'üstünlerin hukuku' söz

konusu. Anayasa Mahkemesi'nin Soma maden faciası ve Pamukova tren kazası kararında da tespit ettiği üzere, suç işleyen ancak soruşturulmaları idari amirlerinin yargıya izin vermesi şartına bağlı olan kamu görevlileri, yargı önüne çıkarılamamaktadır. Yargı kamu görevlilerine karşı bağımsızca görevini yapamamaktadır çünkü kamu görevlileri hakkında yargının olağan işlevini göstermesi siyasi iktidarın izin vermesi şartına bağlanmıştır. 3628 sayılı Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu'na göre üst düzey kamu görevlilerinin karıştığı suçların soruşturması, onların amirleri olan siyasilerin izin vermesine bağlıdır. Etkin yargı ve hukuk güvencesine sahip olmayan kamu görevlilerinin kaderi, üst idari amirlerinin, en üstte ise yürütme gücünü kullanan siyasilerin iki dudağı arasındadır. Bu şartlarda kamu görevlilerinin amirlerini hukuka uyarlı davranmaya zorlaması beklenemez. Tersine üst idari amirlerin alt derece kamu görevlilerini suça bulaştırması ve bürokrasinin bir bütün olarak bozulmasından endişe edilmelidir. Hukuk güvencesinin böylece ortadan kalkması ile bürokrasi, yani kamu görevlileri, en üst idari amirleri olan siyasilere teslim olarak biat etmek zorunda kalır.

Kamu görevlisinin yargılanması için ön izin kaldırılmalı

“Türkiye’de bürokrasinin siyasi iktidarları hukukun üstünlüğüne uymaya zorlaması, yürütmenin kendiliğinden hukukun üstünlüğünü sağlaması mümkün değildir. Hukukun üstünlüğünü sağlanabilmesi için bizim önerilerimiz şunlardır: Yargı mensupları dahil bütün kamu görevlilerinin suçlarında idari amirlerinin veya kendi kurumlarının soruşturma ön izinleri kaldırılmalı, alt derece kamu görevlilerinin soruşturmasında, il ve/veya kalkınma bölgesi merkezindeki uzmanlaşmış mahkeme görevli olmalıdır.

Kamu görevlileri için uzman mahkeme, kurulacak Adalet Yüksek Mahkemesi olmalıdır. Dokunulmazlık koruması geliştirilmeli, soruşturma iznini TBMM’deki siyasi çoğunluk değil Adalet Yüksek Mahkemesi vermelidir.

‘Çocuk hakimler’ sorunu

“Bir diğer önemli sorunumuz ‘çocuk hâkimler’dir. Hukuk mesleği mensuplarına güvenebilmeli, ‘çocuk hakimler’ terimini dilimizden çıkarmalıyız. Hukuk fakültesi mezunlarını meslek seçiminde iyi bilgilendirmeli, meslek stajı, özetmenlik ve yardımcılık gibi aşamalardan geçirerek iyice geliştirmeli, kişisel olgunluğa eriştiklerinde tam yetki vermeli ve ilerleme için aralarında açık ve adil bir yarış oluşmasını sağlamalıyız. Türkiye’nin Almanya, İngiltere, Fransa, ABD gibi yoğun iş yaptığı ülkelerle rekabet edebilmesi, daha az gelişmiş ülkelerle rekabette öne geçebilmesi için hukukçularımızı o ülkelerin hukukçuları ile yarışır bir şekilde geliştirmeliyiz. Hukuk mesleği

mensuplarının performansını, temizledikleri dosya sayısına göre değil, mesleki, sosyal, bireysel ve hizmet kalitesi ana başlıklarında objektif kriterlere göre değerlendirmeliyiz.

Hakim ve savcılarının da kendi meslek kuruluşları olmalı

“Hakim ve savcılarının da avukatların barosu ve noterlerin odası gibi kendi meslek kuruluşu olmalı. O meslek kuruluşları hukukun üstünlüğünü ve yargı bağımsızlığını savunmalı, kendi meslek mensuplarının gelişmesi ve kaliteli hizmet vermesi için çaba göstermeli. Hakimin, savcının meslek kuruluşuna kimse karışmamalı, onlar da şeffaf ve hesapverir olmalı. Yargı verimli çalışmalı, hizmetleri ile ülkenin kalkınmasına en yüksek katkıyı vermelidir. Verimli hizmet üretimi, etkin mahkeme yapılanmasına ve dağılımına bağlıdır. Bunun için ilk derece, istinaf ve temyiz mahkemelerini etkin olabilecekleri şekilde yeniden yapılandırmalıyız. Mahkemelerin, Türkiye'nin halihazırdaki 26 kalkınma bölgesinde optimum dağılımını sağlamalı, böylelikle uzmanlaşmalarını ve günlük hizmeti halkın ayağına götürmelerini sağlamalıyız. Mutlaka 'adli hazırlık mahkemeleri' kurmalı, yargı sistemimize modern uyumazlık yönetim sistemleri ve yargılama usulleri kazandırmalıyız.

HSK'nin atama kararları yargı denetimine açılmalı

“Türkiye bir orta gelir tuzağı içindedir. Hukuk alanında, bu tuzağı aşmanın yol haritası bellidir. Ülkemizin 'hukukun üstünlüğü endeksi'nde 0,81'den 0,19 seviyesine düşmesinin nedenlerinden biri olan Hakimler ve Savcılar Kurulu (HSK) kararları yargısal denetime tabi tutulmalı, bunun için de bir uzman mahkeme kurulmalıdır. Daha İyi Yargı Derneği bu amaçla bir 'Adalet Yüksek Mahkemesi' kurulmasını öneriyor. HSK kararlarını Adalet Yüksek Mahkemesi denetlemeli, onun kararlarını temyiz denetimi de Anayasa Mahkemesi'nde olmalı. Bu sayede yargı sistemimiz bir daha bir tarikatın, cemaatin eline geçmeyecektir. Türkiye hukukun üstünlüğü endeksinde hızla yukarı tırmanırsa, mahkemelerimiz davaları üç-dört ayda sonlandırır hale gelirse, hukuka, yargıya ve ülkemize güven hızla yükselecek, güven kaybı nedeniyle kaybettiğimiz, dışarıya kaçan sermaye ve yatırımlar hızla ülkemize akacak ve milli gelirimiz kısa zamanda 25-30 bin dolar seviyesine gelecektir. Hukuki güvenlik ortamında ekonomik ilişkilerin gücü, kalitesi ve katma değerli üretim artacak, ihracatımızın maddi değeri artarak dış ticaret açığımız kapanacak, makro kararların öngörülebilir, kestirilebilir, bilimsel ve isabetli olması sağlanacaktır. Hukukun her alanda güven oluşturması, yargının her alanda hesapverirliği sağlaması ile siyasete ve ekonomiye istikrar gelecek, Türkiye hızla yüksek refah devleti olma yolunda ilerleyecektir.”